

मठः

ॐ तेजोऽसि शुक्रमस्य तमसि धामनामासि
प्रियन्दवानामनाष्टं देवयजनमसि ।

इति एतम् ।

ॐ देवस्य त्वा सवितुः प्रसवेऽग्निर्वाहुभ्यां
पूष्णो हस्ताभ्यां हस्तमादे । इति कुशोदकम् ॥
ॐ देवा वेदिः समाप्यते बहिषा बहिर्ऋतयम् ।
जपेन यूप आप्यते प्रणीतो अयिरमिना । इति
मन्त्रेण वेदोऽसंप्रोक्ष्य पञ्च घटान् घटस्थापन-
क्रमेण संस्थाप्य ॥ १ ॥ घटस्थापनमन्त्रा यथा ।
सामगानाम् । ॐ महित्रीणामवोस्तु दुर्घं मित्र-
स्त्रायैवः दुराधर्षं वरुणस्य । इति भूमेः ।
ॐ धनावन्तं करभियमपूपवन्तस्तु कथिनं इन्द्र
प्रातर्ज्योत्स्न नः । इति धान्यस्य । ॐ आविशं
कलसं सुतो विश्वा अर्धन्नभिभ्रिय इन्द्रिन्द्राय
धीयते । इति कलसस्य ।

“ॐ अयमूर्ज्ज्वतो वृष उर्ज्जोऽव पणिनो भव ।
पर्वं वनस्यते इ त्वा इ त्वा च स्यतां रयि ॥”

इति पल्लवस्य ।

ॐ आगोमित्रावरुणा एतैर्गयुतिसुवर्तं मध्वा
रणांसि सुक्रतु । इति जलस्य । ॐ इन्द्रप्ररो
मेमधिता हवन्ते यत्प्राया युनयते धियस्ताः
सुरो वृषाताम्रवसञ्च काम आगोमतिव्रजे
भजालम् । इति पल्लवस्य । ॐ सिन्धोरिव
मत्तयन्तसुवर्चं हिरण्यपावाः पशुमाशु गिभूते ।
इति सिन्दूरस्य । ॐ त्वावतः पुरुवसो वयमिन्द्र
प्रणेतः सानिस्त्यतर्हरीणाम् । इति स्थिरी-
करणस्य । ॐ पवमानो अश्ववदग्निभिर्वाजसा-
तमः । इधास्तोत्रे सुवीर्यम् । इति पुष्पस्य ॥ १ ॥
यजुषाम् । ॐ भूरसि भुवनस्य हितिरसि विश्वस्य
धाया विश्वस्य सुरण्यधर्तम् । एषिर्वी यज्ञ एषिर्वी
दृष्ट एषिर्वी माहिःषीः । इति भूमेः । ॐ
धान्यमसि धिनुहि देवान् धिनुहि यज्ञं धिनुहि
यज्ञपतिं धिनुहि मां यज्ञन्वम् । इति धान्यस्य ।
ॐ आभिन्नकलसमहात्वा विशन्त्युन्दवः पुन-
रर्जा निर्वर्त स्वानः । सहस्रं धृषोर्धारा
पयस्वतोमाविशताम्रयि । इति घटस्य । ॐ
वरुणस्योत्तमभनमसि वरुणस्य स्वभः सर्जनीस्यः
वरुणस्य ऋत सदन्यसि वरुणस्य ऋत सदनमपि
वरुणस्य ऋत सदनीमासीद् । इति जलस्य ।
ॐ धन्वनागा धन्वना जिह्वयेम धन्वना तीव्राः
समदो जयेम । धनुःश्वोरपकामं हृणोतु
धन्वना सर्वाः प्रतिशो जयेम । इति पल्लवस्य ।
ॐ याः पणिनीया अपफला अपप्या याच
पुत्रिणीः दृष्टस्यतिप्रकृतास्ता नो सुचन्तश्चवः ।

इति पल्लवस्य ।

“ॐ सर्वतोर्धमयं वारि सर्वदेवसमन्वितम् ।
रमं घटं समारुह्य तिष्ठ देवगणेः सह ॥”

इति जलं दद्यात् । ॐ स्थिरो भव विजुह्व
आशुभैव वाञ्छन्वम् एष्टुर्भवं सुवदस्वमयो पुरीष-
वाहनः । इति स्थिरीकरणस्य । ॐ सिन्धोरिव
प्राधने मूचनग्रीवातप्रमियः । पतयन्ति यज्ञा
एतस्य धारा अरुणोऽव वाजो काष्ठा भिन्दन्

मठः

भिभिः पित्रमानः इति सिन्दूरस्य । ॐ श्रीच ते
ज्योषि पल्लवावहोरात्रे पार्श्वे नक्षत्राणि रूपं
अग्निर्नो आपं इष्टमनीषाण सर्वलोकं मनी-
षाण । इति पुष्पस्य ॥ १ ॥ ततः पल्लवयुतं वित्ता-
नम् । ॐ विमान एव दिवो मध्य आस्त आप
प्रवादीदधी अन्तरीक्षम् । सविखाचौरभिचष्टे
हताचौरन्तरा पूर्वमपरश्च केतुम् । साम-
गानान् । ॐ ऊर्ध्वं ऊर्ध्वं न ऊतये तिष्ठा देवो न
सविता ऊर्ध्वं वाजस्य सविता यदग्निभिर्वा
घृष्टिर्विह्वयामहे । इति मन्त्रेण वस्त्रोयात् ॥ १ ॥
“ॐ हिरण्यगर्भः समवर्ततामि भूतस्य जातः
पतिरेक आसीत् । सदाधारएषिर्वी द्यासुतेमां
कसौ देवाय हविषा विधेम । इति मन्त्रेण
मण्डलमध्ये सुवर्णपद्मं दत्त्वा सर्वश्रणाकया
दत्तान्तुकीये मण्डलमध्ये राजर्तौ प्रतिभां
ॐ स्वामायां एषिर्वी द्यामनेहसं सुश्रमाण-
मदितिं सुप्रणितम् । देवीं नावं खरिचामा
नागसमयवन्तो मारुहे मासक्तये । इति मन्त्रेण
निःक्षिप्य घटेषु देवान् पूजयेत् ॥ १ ॥ प्रथमघटे
गणेशं सूर्यं द्वितीयघटे शिवं दुर्गां तृतीयघटे
विष्णुं चतुर्थीं सरस्वतीं पतुर्ये अग्निं वास्तुपुरुषं
क्षेत्रपालान् कार्तिकेयमग्निर्जुमारौ पञ्चमे
यहान् लोकपालाञ्च खैः खैर्मन्त्रैरावाह्य
पूजयेत् ॥ ततो गुरुदेवं प्रतिमायां शालग्रामे
वा यथोक्तविधिना स्थापयेत् ।

“ॐ भद्रं कर्णेभिः शृणुयाम देवा

भद्रं पश्येमाक्षिभिर्यजत्राः ।

स्थिरैरङ्गैस्तुष्टवाः सक्तुन्-

भिर्भोग्येमदेव हितं यदायुः ॥”

इति मन्त्रेण निवेद्य ॐ एतोन्मिन्द्रस्तवामः
शुद्धं शुद्धेन सान्वा । शुद्धे रक्तेनो वृद्धां संशुद्ध
आशीर्वाणमपु । इति मन्त्रेण शुद्धोदकेन
स्नापयेत् । ॐ हतवतीति हतेनाभ्यय । ॐ
अतो देवा अवन्तु नो यतो विष्णुर्विचक्रमे ।
एषिषाः सप्तधामभिः । इति मन्त्रेण पूर्णोद्गर्तम् ।
ॐ सप्त ते अये समिधः सप्तजिह्वः सप्त ऋषयः
सप्त धामप्रियाणि सप्त होत्राः सप्तधा त्वा
यजन्ति । सप्त योगीराष्टगुहा एतेन । इति
उष्णोदकेन स्नानयेत् । ॐ हुपदादिव सुसुचानः
स्निग्धः स्नातो मन्त्रादिव पूतं पवित्रेणै वाण्यभापः
शुक्लन्तु मेनसः इति चन्दनेनानुक्षिप्य ॐ आपो-
हिष्ठामयो भुवः ज्ञान ऊर्जं दधातनः महेर-
णाय चक्षसे । इति नदीतीयेन स्नापयेत् ।
ॐ श्रमो देवीरभिष्टये आपो भवन्तु पीतये
शंयोरभिष्टवन्तु नः । इति तीर्थेन्दुतुलसेन
स्नापयित्वा गावत्रा गन्धयुक्तजलेन स्नापयेत् ।
ॐ हिरण्यवर्णाः शुचयः प्रावकाः यासु जातः
कश्यपो यास्त्रिन्द्रः । अस्मीया गर्भेन्दुधिरै विह्व-
पास्तान् आपः शश्याना भवन्तु । इति पञ्च-
मलिकया । ॐ रमं मे गङ्गे यमुने सरस्वति
सुतुत्रि क्षोमम् सचता परव्या । अस्मिन्ना
मरुदृष्टे वितस्त्यार्जकीये शृणुज्ञा सुवीमया

मठः

इति मन्त्रेण सिकताजलेन । ॐ तद्विष्णोः परमं
पदं सदा पश्यन्ति हरयः । दिवौ च चक्षुरा-
ततम् । इति वस्त्रीकतोयेन । ॐ या ओषधी
सोमराज्ञीर्विह्विताः एषिवोमहु । तामह्य-
मस्मिन्नासनेऽच्छिद्रं शर्म यच्छत । इति सर्वार्थ-
विधजलेन । ॐ यज्ञा यज्ञा वो अयये गिरा
गिरा च दक्षसे । प्रप्रवयमन्तस्मात्तवेदसं प्रियं
मित्रमशं सिधम् । इति कषाययुक्तजलेन ।
पञ्चगव्येन खैः खैर्मन्त्रैः संचयेत् । ॐ पयः
एषिषां पय औषधीषु पयो दिव्यन्तिरिष्टे
पयोधाम् । पयस्वतो प्रदिशः सन्तु मह्यं सम्मा
दृजामि पयसा एतेन सम्मा दृजाम्यपहः ॥
इति पञ्चगव्येन । ॐ तस्माद्यज्ञात्तु सर्वहुत ऋचः
सामानि जग्निरे । हन्दांसि जग्निरे तस्माद्-
यजुस्तस्मादजायत । इति पञ्चान्तेन । ॐ याः
पणिनीति पलोदकेन । ॐ सहस्रशीर्षेति वक्ष्य-
माणमन्त्रेण सहस्रधारया । ॐ एतोन्मिन्द्रमिति
पूर्वोक्तमन्त्रेण तुलसीचन्दनयुक्तजलेन । ॐ यासां
राजा वरुणो याति मध्ये सत्तावृते अवपश्यञ्ज-
नानाम् । मधुच्युतः शुचयो याः पावकास्ता
आपो देवीरिह मामवन्तु । इत्यनेन वेदादि
चतुष्टयेन । तद्वयथा ॐ अग्निमीळे प्रोदितं
यज्ञस्य देवमृत्विजं होतारं रजघातमम् । १ ।
ॐ इषित्वेर्जला वायवस्यदेवो वः सविता प्राप-
यतु श्रेष्ठतमाय कर्मणे । २ । ॐ अय आयाहि
वीतये शृणानो हयदातये निहोता सत्सि
वर्हिषि । ३ । ॐ श्रमो देवीरभिष्टये श्रमो भवन्तु
पीतये शंयोरभिष्टवन्तु नः । ४ । वक्ष्यमाण-
पुरुषसूक्तेन च एकाशीतिघटैः स्नापयेत् ।
अष्टाश्लो अष्टाविंशतिघटैरष्टघटैर्वा स्नापयित्वा
धीतवाससा जलमपनीय यथोपचारेः संपूज्य
मण्डले आधारश्रद्धादीनि पूजयेत् ॥ १ ॥ ॐ
आधारश्रुतये नमः । एवं सर्वत्र प्रणवादि-
नमोऽन्तेन । प्रत्येकं कूर्म्याय अगन्ताय एषिषे
चौरसुतत्राय रजद्वीपाय रजोञ्जलसहितमहा-
मणिमण्डपाय कण्टकत्राय रजवेदिकायै रज-
स्विहासनाय । आग्नेया धर्माय नैऋत्या
ज्ञानाय वायवा वैराग्याय ऐशान्या ऐश्वर्याय
पूर्वस्या अधर्माय पश्चिमायां अवेराग्याय
उत्तरस्या अनैश्चर्याय । मध्ये च अर्कमण्डलाय
उं सोममण्डलाय मं बह्ममण्डलाय । सं सत्वाय
रं रजसे तं तमसे । आ आत्मने अं अन्नरा-
त्मने पं परमात्मने ह्रीं ज्ञानात्मने । पूर्वादिक्श-
रेषु प्रादक्षिण्येन ॐ विमलायै नमः । एवं उत्त-
रदिक्ष्यै ज्ञानायै क्रियायै योगायै प्रष्टे सत्तायै
ईशानायै । कर्णिकायां अनुग्रहायै । कर्णिकोपरि
ॐ नमो भगवते विष्णवे सर्वभूतात्मने वासुदेवाय
सर्वात्मसंयोगयोगीमपीठात्मने नमः ॥ १ ॥ ततो
मण्डले देवं संस्थाप्य पौराणिकमन्त्रेण पुरुष-
सूक्तेन वा षोडशीपचारेः पूजयेत् । तद्वयथा ।
ॐ सहस्रशीर्षा पुरुषः सहस्राक्षः सहस्रपात् ।
स भूमिं सर्वतो दत्त्वा अत्यतिष्ठदशाङ्गुलम् । १ ।